

K VLADNEMU NAČRTU O UZAKONITVI SLOVENSkih ŠOL

Rim ustanavlja strahovalne komisije

Edinstven primer v Evropi - Pritožiti se je treba na mešano komisijo in Ustavno sodišče!

Kdor potuje te dni po naših krajih, mora ugotoviti, da pretresa vse sloje slovenskega prebivalstva ne glede na strankarsko pripadnost silno ogorčenje. Kaj je združilo vse nasprotne si stranke, struje in osebe v enoten odpor?

Najprej vest, da hočejo naseliti do 700 novih italijanskih beguncev v Sestlanu in da nameravajo poleg tega zgraditi ob Timavovarni papirja s 400 delavci ter tako ustvariti umetno laško večino na edinem koščku obale, kjer sega slovenski narod že več kot tisoč let na Jadransko morje.

Druga novica, ki je globoko užalila vsakega Slovenca, pa je, da so začeli odstranjevati s šolskih poslopij slovenskih vasi napise v slovenskem jeziku.

Ta vest ni še prodrla v vse naše družine, ko je na slovensko ljudstvo tresnil nov težak udarec: javnost je zvedela, kako si rimska vlada zamišlja uzakonitev šolstva slovenske narodne manjšine.

POTREBNA JE POSEBNA PROŠNJA

Vpis v osnovne šole se v vseh deželah od nekdanj izvrši tako, da starši pripeljejo otroke k učitelju in jih ta sprejme v seznam učencev. S tem je stvar opravljena.

Povsod se države trudijo, da staršem vpis čimbolj olajšajo. Obisk šole je namreč obvezen in starši, ki ne poskrbe za osnovno izobrazbo svojih otrok, se kaznujejo. Da bi roditelji pri izvrševanju te svoje DOLŽNOSTI ne imeli izgovorov, vpis ne sme biti združen z nobenimi težavami, temveč mora biti kar se da preprost in enostaven.

V osnutku zakona za slovensko šolstvo, ki ga je pripravila rimska vlada, je to načelo postavljeno na glavo. Kdor hoče vpisati svojega otroka v slovensko šolo, je v načrtu zapisano, »mora napraviti posebno prošnjo«.

Namesto da bi vlada ljudem vpisovanje v ljudske šole olajševala, jim ga torej otežuje. Človek dobi vtis, kakor da obiskovanje šol za nas ni državljanska dolžnost, temveč nekakša prav posebna pravica ali dobrota, za katero moraš pismeno posebej prositi.

Najbolj značilno pa je, da ta predpis ne velja za Italijane, ampak izključno za — Slovence. Italijanskim staršem ni treba vlagati prošenj. Mi smo potemtakem zvrst državljanov, za katere veljajo drugačni predpisi kakor za vse ostale ljudi, četudi je v 3. členu ustave italijanske republike črno na belem zapisano, da so vsi državljani brez ozira na narodnost in jezik »pred zakonom enaki«. Mi pa, kakor vsaki otrok vidi, pred zakonom nismo enaki!

Zato je osnutek o slovenskem šolstvu protiven temeljnemu zakonu države, ki bi jih morala v prvi vrsti spoštovati vlada sama, če

hoče, da jih bodo spoštovali tudi državljani. Taki predpisi o osnovnih šolah so, kolikor vemo, edinstven primer v evropski zakonodaji. Naj nam gospodje povedo, v kateri državi so še v veljavi taki šolski predpisi!

KAJ JE VOLJA STARŠEV?

Naši starši so jezni in užaljeni, ker oblastvom ne zadostuje, da pripeljejo otroke v šole, temveč morajo delati še posebne prošnje na neko komisijo, ki dokončno sama razsodi, ali smejo njih otroci v slovensko šolo. Odločilna ni torej volja staršev, čeprav jim Cerkev, prirodni in božji zakoni priznavajo pravico, da oni in edino oni sami smejo sklepati o vzgoji lastnih otrok! Namesto božjih in naravnih predpisov hoče demokrščanska vlada postaviti — neko komisijo, ki naj odloča, kdo sme in kdo ne sme v slovensko šolo. Zdi se, kakor da je otroke rodila ta komisija in ne slovenske matere.

Laški nacionalisti nam bodo seveda odgovorili, da zakonski načrt upošteva voljo staršev. Saj jim je vendar dana prilika, da vložijo prošnjo in s tem javno in nedvoumno povedo, ali hočejo, da se njih otroci vpišejo v slovensko šolo. Kaj hočejo še več?

Odločilen je materin jezik

Toda četudi ima Slovence poguma dovolj, da se ne plaši pritiska ter zahteva vpis svojega otroka v slovensko šolo, se mu lahko zgodi, da komisija njegovo prošnjo odbije.

Komisija, v kateri sedita tudi dva italijanska učitelja in ki je izvečine sploh sestavljena od Italijanov, ima namreč pravico preiskati, ali je materin jezik otroka res slovenski, in če ugotovi, da ni, mora otrok v — italijansko šolo. Končno odločilna ni torej volja staršev, temveč prepričanje komisije o tem, kakšen je materin jezik učenca.

Nam Slovincem se tudi tega načela ni treba prav nič plašiti! Če bi bile državne komisije pravične ter določile, da smejo v slovenske šole samo Slovenci, v italijanske le pravi Italijani, bi mi imeli od tega očitno korist. V Trstu obiskujejo italijanske šole tisoči in tisoči otrok iz slovenskih družin, ki bi jih po tem načelu morali enostavno izključiti iz laških šol! V Beneški Sloveniji, kjer ni niti ene slovenske šole, čeprav so vsi učenci slovenskega materinega jezika, bi morali enostavno zapreti vse obstoječe laške osnovne šole ter jih spremeniti v slovenske.

Mi to brez pridržka sprejemamo. V Beneški Sloveniji bi bilo raznarodovanje konec, v Trstu bi se slovensko šolstvo naravnost bujno razcvetelo! Za to bi pa bilo seveda potrebno, da se državne komisije ustanove ne samo za vpisovanje v slovenske, ampak

To je resnično, toda kaj pomaga vse to, če komisija, v kateri naj bi po osnutku sedeli v večini Italijani, kljub temu lahko proti volji staršev pošlje slovenskega otroka v laško šolo!

Če bi se ozirali na voljo staršev, bi bila posebna komisija povsem nepotrebna! Kaj starši hočejo, so pokazali že ob rojstvu otroka, ko so začeli z njim govoriti v slovensčini. Kdo jih je k temu silil? Ravno tako jim nihče ni ukazal, da uporabljajo v družini slovenski jezik, temveč so se za to odločili iz proste volje. Iz iste svobodne volje so prijavili tudi svojega otroka v slovensko šolo.

Čemu torej še posebna prošnja? Zato, da bi staršem vpis otežili ter vplivali na njihovo voljo. Marsikateri Slovenec, ki je v javni službi ali drugače gospodarsko odvisen od vladajočih Italijanov, se bo zbal napraviti pisano prošnjo, da se temu ali onemu ne zameri ter tako škoduje svoji družini. Kar namerava rimska vlada ustanoviti, ne moremo označiti drugače kot prave »strahovalne komisije«, uperjene zoper svobodno izražanje volje slovenskih staršev.

tudi v italijanske šole in da sede v njih tudi Slovenci, ki soodločajo o tem, ali ni otrok, ki ga hočejo vpisati v italijansko šolo, slučajno slovenskega materinega jezika in mu je treba zato obiskovanje laške šole — prepovedati.

Tako bi moralo biti, če bi bili v Italiji državljani vsake narodnosti enakopravni. To je pa, kakor vidimo, prazna sanja. Predpisi o materinem jeziku naj bi veljali samo za slovenske in ne za laške šole. Slovenskega otroka lahko mirno vpišeš v italijansko šolo, tu se lahko potujčuje po mili volji in za to ni potrebno nobenih prošenj in nobenih sklepov kake komisije. Raznarodovanje slovenskih otrok je popolnoma svobodno in italijanska demokratična republika ga širokodušno podpira. To je zares prava zapadna demokracija in pristno krščanstvo!

SLOVENC V SAMOBRAMBI

Da bi bila mera polna, so v vladni načrt postavili še določilo, da smejo slovenske osnovne šole obiskovati samo »italijanski državljani slovenskega jezika«. Slovenec, ki ni italijanski državljani, ne sme torej pošiljati svojih otrok v slovensko šolo, temveč le v italijansko.

S tem niso udarjeni le jugoslovanski begunci, ampak tudi vsi oni domačini, ki so

NOVICE Z VSEGA SVETA

VOLITVE BODO SPOMLADI

V torek je vlada sklenila predložiti parlamentu načrt zakona o volitvah v občinske svete in deželne zборе, ki bodo razpisane najkasneje meseca junija.

Najvažnejša novotarija je v tem, da bo povezava med listami v bodoče nemogoča. Krščanska demokracija se ne bo mogla več vezati z drugimi strankami, kakor se je n. pr. v Trstu, ampak bo morala nastopiti popolnoma samostojno in bo tako zgubila dosedanjo oblast v marsikateri občini. To žrtev je doprinesla na ljubo svojim zaveznikom v vladi.

Druga zanimivost je, da mislijo razdeliti vse občine v državi v tri skupine:

1. V mestih z več ko 25 tisoč prebivalci, pri nas torej v Trstu in Gorici, bodo državljanji volili po čistem proporeu, to se pravi, da bo vsaka stranka dobila natančno toliko svetovalcev, kolikor bo imela volivcev.

2. V krajih, ki ne štejejo več ko 10.000 duš, bo najmočnejša lista dobila štiri petine svetovalcev, druga najmočnejša eno petino, vse ostale pa nič.

V to skupino spadajo vse slovenske občine v naših krajih.

3. V zadnji skupini so kraji, ki imajo 10 do 25 tisoč prebivalcev, pri nas torej samo Milje.

Tu dobi najmočnejša stranka tri petine svetovalcev, dve petini se pa razdelita sorazmerno ali proporcionalno med ostale liste.

Tak je predlog vlade, ki ga pa še morata potrditi poslanska zbornica in senat, kar se bo skoro gotovo zgodilo.

VAŽNO POTOVANJE

Načelnik angleške vlade Eden je šel v Ameriko, da se sestane s predsednikom Eisenhowerjem. To je, kakor beremo, najpomembnejše politično potovanje, kar jih je v življenju vzel nase Eden. Med Ameriko in Veliko Britanijo, ki sta si bili v dveh vojnah zvesti zaveznici in ju družijo isti jezik in ista kultura, so se pojavili v zadnjih časih številni nesporazumi.

Angleži zahtevajo n. pr., da je treba rdečo Kitajsko sprejeti v Organizacijo združenih narodov, Amerikanci so nasprotni. Angleži sodijo, da je treba Čang Kaj Šeka prepustiti njegovi usodi, Amerikanci so odločeni braniti, če je treba, Šeka z orožjem.

Politična nasprotja med Amerikanci in Angleži se kažejo tudi na Srednjem vzhodu, v severni Afriki in drugod. Amerikanci so več ali manj povsod nasprotniki kolonializma ter prihajajo zato v navzkrižje s Francozi, toda čestokrat tudi z Angleži.

Edenov obisk naj bi vsa ta nasprotja če mogoče odstranil ter spet omogočil enotno zunanjo politiko obeh držav. Če se mu to ne posreči, bosta moč in vpliv zapadnega sveta padla in Sovjetska zveza bo imela vedno več besede v mednarodni politiki.

FRANCIJA BREZ VLADE

Ministrski predsednik Faure je odstopil in s tem je na Francoskem izbruhnila nova kriza vlade. Ker ni pri zadnjih volitvah nobena politična skupina dobila večine v parlamentu, ni nobena sposobna, da bi varno in mirno vodila državo. Vsaka vlada, ki jo

bodo sestavili, bo v manjšini ter popolnoma odvisna od slučajnega razporedenja opozicije. Zdi se, da bo ministrski predsednik postal socialist Guy Mollet. Njegova vlada bo dvaindvajseta po zaključku vojne. Vsaka je torej trajala približno 6 mesecev.

Na tak način se ne mogoče voditi velike države, kot je Francija. Kaj bi bilo s podjetjem, kjer bi vsakih 6 mesecev menjalo svoje ravnatelje? Šlo bi prav gotovo na boben. Podobno je z državo. Pretirano strankarstvo je rakava rana Francije in velika nesreča za vsak narod.

POLJEDELSTVO ITALIJE

Minister za kmetijstvo Colombo je po radiu sporočil, da je Italija imela v letu 1955 za 8% več pridelkov kot predlanskim. Posebno dobra je bila letina žita, ki je vrgla kar 95 milijonov stotov. Izredno se je dvignil tudi pridelek sladkorne pese, in sicer od predlanskih 63 milijonov na 90. Padla je pa proizvodnja olja in paradižnikov. Olja je bilo manj zaradi bolezni. Ker ga še vedno primanjkuje, cene stalno rastejo. Splošno povečanje proizvodnje je posledica dobrega vremena in umnega kmetijstva.

STAROSLAVNA UNIVERZA

Prejšnji torek so v Padovi svečano obhajali 734-letnico ondote univerze. Koliko učenjakov je izšlo v dolgih stoletjih iz njenih učilnic in koliko Slovencev je tudi v tem času tu iskalo znanja! Visoka šola v Padovi je bila nekoč ena prvih v Evropi, danes jo pa prekašajo že druge, mlajše.

DVE NEMŠKI VOJSKI

Zahodna Nemčija je komaj začela postavljati na noge lastno vojsko, ko je bratska Vzhodna Nemčija nemudoma »odgovorila« s tem, da je svojo »ljudsko policijo« preimenovala v Ljudsko armado ali Volksarmee. Na zunaj se zdi, kakor da jo je kl temu prisilila Adenauerjeva vlada. V resnici je dobro oborožena vzhodna policija že zdavnaj prava vojska, ki šteje 150.000 izurjenih mož, medtem ko Zapadna Nemčija šele sedaj organizira iz prostovoljcev, povečini iz podčastnikov in častnikov, svoje »bojne sile« — Streitkräfte.

Naj bo stvar kakorkoli, eno je prav gotovo: če bi šlo »zares« in bi bilo treba udariti, bi se dve bratski vojski nikakor ne borili ena proti drugi, temveč šli najbrž složno na skupnega sovražnika nemškega naroda.

NEVEDNI HRUŠČEV

Angleška diplomatska uradnika Mac Lean in Burges, ki sta bila dolga leta v tajni službi Sovjetske zveze, sta, kakor je pisalo svetovno časopisje, pravočasno zbežala iz Londona v Moskvo, kjer sedaj živita.

Ko je angleški poslanec Wilson obiskal pred kratkim Rusijo, je vprašal Hruščeva, ali kaj ve o Mac Leanu in Burgessu. Ta se je silno začudil: »Kaj sta tukaj?« — »Bržkone sta!« se je razjezil Anglež. — »Potem mi pa dajte njun naslov!« je poprosil nevedni Hruščev.

DELAVCI ZA NEMČIJO

Italija in Zahodna Nemčija sta podpisali dogovor, po katerem gre lahko na delo v

nemške tovarne in rudnike in deloma na kmete okoli 100.000 italijanskih delavcev. Takoj se jih lahko odpravi na pot 13 tisoč. Doslej je bil tok laških izseljencev usmerjen bolj v Francijo in Belgijo, zdaj pa v Nemčijo, kjer zelo primanjkuje delovnih sil.

NOVA STRANKA

V Italiji so začeli posnemati Poujada, ki je ustanovil na Francoskem stranko proti davkom. V grbu stranke ima narisano metlo... Sedaj so se v Milanu, Rimu in Neaplju priglasili pred notarji možje, da bi slično organizacijo nezadovoljnejšev priklicali v življenje tudi v Italiji. Namesto metle so postavili v grb kos kamna. Poujade hoče z nasprotniki »pomesti«, novi možje pa najbrž protivnike nagnati s kamni. Nova stranka je zelo podobna »stranki bržole« — partito della bistecca, ki je nastala ob zadnjih volitvah in kmalu zginila. Ko so pojedli bržolo, je bilo vsega konec.

TRPEČA CERKEV

Izšel je letopis Anuario Pontificio za leto 1956. Iz njega izvemo za vse podatke o cerkveni organizaciji. Številke navajajo ob koncu lanskega leta 62 kardinalov in 2441 nadškofov in škofov. Od cerkvenih dostojanstvenikov jih 150 ne more izvrševati svoje službe, ker so v ječah ali konfinirani.

ODGOVOR GAZZETTINU

Primorski dnevnik je nedavno tega objavil članek, v katerem ugotavlja, da poučujejo na goriškem slovenskem učiteljsku slovenski profesorji, ki ne obvladajo slovenščine. Il Gazzettino je članek takoj izkoristil zoper naš narod. Misleč, da je globokoumen in celo duhovit, je 13. jan. postavil tole javno vprašanje: »Goriški Slovenci znajo ali ne znajo slovenski?!«

Z vprašanjem je pa nehote izrekel samo težko obsodbo razmer, v katerih so Slovenci morali desetletja živeti v Italiji. Vsak pošteni — in tudi Italijan — mora namreč priznati, da če kak Slovenec v Italiji ne pozna, kakor je treba, slovenskega knjižnega jezika, ni to njegova krivda. Tega je kriva predvsem fašistična Italija, ki je do tal porušila prej odlično slovensko šolstvo ter onemogočila Slovincem, da se vzgajajo v svojem jeziku. Kje naj bi se učili slovenske književne slovenščine, če se je v Italiji niso smeli?

Tega dejstva bi se morali gospodje sramovati, ne pa da zbijajo na ta račun še neslane šale!

Tudi v ustroju sedanjih šol vladajo pri nas še vedno kričee razmere. Že pred stoletji je slavni Komensky zahteval, da mora biti ves ljudskošolski pouk izključno v materinščini in to načelo zagovarjajo vsi sodobni vzgojitelji. Zakaj silite vi naše otroke, da se poučujejo obenem tudi v italijanščini? Kako ravnate ponekod z našimi malčki v otroških vrtcih in kako ravnate z našo šolsko mladino v Beneški Sloveniji! Povejte nam, kaj ste storili z otroki naših optantov! To so grehi, ki vpijejo do neba.

Našemu tisku naj pa bo Gazzettinovo napad v večni opomin, da je treba naše šolske probleme obravnavati s potrebno vestnostjo in čutom odgovornostjo vsako besedo dobro premisliti, preden jo pošljemo v svet.

Le tako lahko koristimo našemu šolstvu, drugače mu pa nehote le škodujemo.

NOVICE

RAST BREZ ZEMLJE

Doslej smo bili vajeni, da je za razvoj rastlin nujno potrebna zemlja, iz katere črpajo rudninske in druge snovi. Najnovejši poskusi v Ameriki in na Japonskem so pa dokazali, da rastline lahko sadiš tudi v — vodo. Naredili so dolge zaboje iz cementa, jih napolnili z vodo, premešano s kemičnimi raztopinami, ter nasuli vanje grušča, da čvrsto drži koreninice. Na taki »zemlji« je zrasla osamo zelenjava, ampak celo koruza, enaka običajnim pridelkom. Na enem takem japonskem veleposestvu so lani pridelali 30.000 ton lepe vrtnine.

NOV NAČIN ZIDANJA

Februarja bodo v Parizu pokazali občinstvu hišo, ki ni zgrajena iz opeke, cementa ali kamna, temveč iz samih novih plastičnih ali snovi. Posebnost tega gradiva je v tem, da se ne prepušča niti vlage niti mraza in se skosenj ne sliši noben ropot niti čuti kak smrdljiv duh. Cena je povrh nižja kakor pri hišah, zidanih na dosedanji način.

ZAŽELENO POJASNILO

Vladni zakonski osnutek, uperjen proti slovenskemu šolstvu, o katerem pišemo na uvodnem mestu, je vzbudil vsesplošen odpor med Slovenci. Proti njemu protestirajo zapovrstjo naše občine, stranke, listi in organizacije. O krivičnem vladnem načrtu je razpravljala tudi tržaški mestni svet, v katerem imajo glavno besedo ravno pripadniki italijanskih vladnih strank, odgovornih za protislovenski osnutek.

Vsakemu političnemu otroku je jasno, da vlada glede Slovencev ničesar ne odloči, preden ne zasliši mnenja svojih tukajšnjih predstavnikov. Zato pada polna teža odgovornosti za zloglasni protislovenski osnutek tudi na tržaško Krščansko demokracijo, to se pravi tudi na župana Bartolija in tovariše.

Ko je prišla zadeva v razpravo, so se skušali gospodje na naravnost otročji način izmuzati: tržaški mestni svet — so rekli — ni pristojen, da bi sklepal o slovenskih šolah. Pobijali so trditev, ki je nihče ni bil postavil, ter si domišljali, da je stvar s tem opravljena. Svetovalci so hoteli o vladnem osnutku le razpravljati in ne odločevati: o kolikih rečeh je mestni svet že povedal svoje mnenje, četudi ni imel oblasti jih reševati! Zakaj bi enkrat ne smel govoriti o težki krivici, ki grozi njih slovenskim sodržavljanom? Njih izgovor je bil zato le prazno besedičenje, ki ni nikogar prepričalo razen svetovalca dr. Agneletta. Ta se je namreč vzdignil ter očitno potegnil z demokristjani, češ da tudi po njegovem mnenju mestni svet ni pristojen, da bi sklepal o slovenskih šolah.

Obnašanje slovenskega svetovalca je res nadvse čudno. Njegova stranka in njegova Demokracija sta proti vladnemu načrtu odločno protestirala, klicala sta slovensko javnost na odpor, dr. Agneletto je pa dajal demokristčanskim sokrivcem v mestnem svetu obenem — javno potuho in jih branil.

Kako gre to skupaj? Zelo umestno bi bilo, da bi g. dr. Josip Agneletto to kričeče protislovje pojasnil slovenski javnosti.

NAPAD PODGAN

Redko se sliši, da bi koga miši in podgane požrle, a kmalu bi bil to smrt učakal kmet Mišo na Francoskem. Šel je na skedenj po nekaj snopov slame, ko mu plane na hrbet velika podgana in ga ugrizne v lice, potem druga v koleno in kmalu jih je bilo vse črno okrog. Na obupno vpitje so prihiteli sosede, ki so po enournem boju pobili 63 podgan in pol mrtvega kmeta rešili.

MODERNE ŽELEZNICE

List Al Akbar je objavil, kako lepo so se egiptovski železničarji zmenili z nekim plemenom v Sudanu. Ko so se pripeljali na mejo, so izročili cel vlak črnem in ti so nato prodajali listke in prevažali blago ter spravljali v žep vse voznine. Razume se, da so železničarjem pošteno plačevali bogate obresti, tako da je bilo vse zadovoljno. Na meji so železničarji stopili spet v svoje vozove ter jo veselo mahnil v Egipt.

Sleparijo so odkrili šele po dveh letih in sedaj je veselja konec.

NAŠLI SO NOV CILINDER

V angleški zbornici vlada star običaj, da morajo poslanci, ko govore, imeti cilinder na glavi. Ker skoro nihče takega pokrivala več ne nosi, so imeli v parlamentu star cilinder, ki je romal iz roke v roko ter postal v pol stoletju že ves zamaščen.

Neki klobučar je zato hotel darovati parlamentu novega, toda ponudbo so odklonili, češ da ne kaže delati reklame enemu trgovcu. Nazadnje je star lord prepustil zbornici svoje pokrivalo.

IGRIŠČE — BOJIŠČE

Enkrat smo že pisali, kako so se v Neaplju med nogometno igro gledalci med seboj tako stekli, da je tekla kri. Preteklo nedeljo se je sramota ponovila. To pot je bila tekma med društvoma Napoli in Inter. Del gledalcev je pritiskal za eno moštvo, del za drugo. Ko se je en gol ponesrečil, je bil ogenj v strehi: prihiteli so morali gasilci in hladiti peteline, toda voda je imela prav nasproten učinek: šele zdaj so od vseh strani začeli leteti kamni, steklenice, škatle in celo papirne bombe. Z igrišča so odnesli 10 ranjenih redarjev in 5 civilistov. Nogomet bo ljudem še pamet zmešal.

Rim ustanavlja strahovalne komisije

Nadaljevanje s 1. strani

morali bežati pred fašističnim nasiljem v inozemstvo ter si pridobiti jugoslovansko državljanstvo, da pridejo do koščka kruha. Namesto da bi po povratku v domačijo dobili zadoščenje za krivice, ki so jih pretrpeli pod fašizmom, naj sedaj še dajo raznaroditi lastne otroke.

Naravnost vnebovpijoča je pa krivica, če pomislimo, da sta se Italija in Jugoslavija ravno o teh povratnikih še posebej domenili v londonskem sporazumu! V 8. členu pogodbe je zapisano, da bodo te osebe, ko se vrnejo domov na Tržaško, uživale »iste pravice kot vsi ostali prebivalci«.

Osnutek zakona o slovenskih šolah je zato tudi v kričečem nasprotju z jasnimi in nedvoumnimi besedilom londonske pogodbe. Zadeva spada potemtakem pred mešano jugo-

»PLAČAJTE PRED SMRTJO!«

Amerikanec Chessman, ki je bil že l. 1948 obsojen na smrt, je postal svetovno znan, ker se mu je posrečilo, da so zaporedoma odložili izvršitev kazni, in ker je v smrtni celici napisal več knjig, iz katerih so naredili celo filme. S tem si je prislužil veliko bogastvo. Te dni se je pa kar na lepem oglasil pri obsojencu davkar, naj od dohodkov odšteje državi 2 milijona. Na pozivnici je napisano: »Plačajte pred smrtjo, da ne bodo imeli Vaši sorodniki sitnosti!«

POSTLASTICA

V Lombardiji in Piemontu, posebno pa v južni Franciji raste neka draga vrsta gob, ki jim pravijo »tartufi«. Poznali so jih že stari Grki in šteli za božansko jed, ki nastaja iz — groma. To zato, ker se posebno po nevihtah močno zarode. Rastejo popolnoma ob tleh, najraje ob starih orehih. Letos plačujejo zanje že 15 do 20 tisoč lir za kg. Nabirajo jih s pomočjo priučenihs psov ali prašičev, ki imajo zanje poseben vonj.

OLIMPIJSKA BAKLA

V nedeljo so prižgali v Rimu baklo, ki bo gorela v Cortini ves čas letošnjih zimskih športnih tekem. Žerjavico so prižgali na trinožniku iz I. stoletja pred Kristusom, zatem so zadonele srebrne trobente in zavihrale zastave 32 držav. Na stotine belih golobov je šinilo v zrak, da ponese pozdrave narodom, udeležencem letošnje olimpiade. Ob petju šolske mladine je baklonosec Consolini tekkel med nepregledno množico skozi Rim, odkoder so odnesli ogenj v Cortino. Baklo je blagoslovil ob odhodu iz Rima kardinal Micara.

Tako slovesnega začetka olimpijskih iger se zlepa ni bilo.

KOSITRINA MRZLICA

Ko so v Kaliforniji in pozneje na Alaski v Severni Ameriki odkrili zlate žile, je na tisoče ljudi zgrabila »zlata mrzlica«, da so zapustili domove in družine ter hiteli zlato kopat. Nekaj podobnega se godi zdaj na Španskem, kjer so v gorovju Estremaduri zasledili bogata ležišča kositra. Ta kositer je najboljši na svetu, ker vsebuje 72% čiste rude. Od vseh strani Španije drvijo ljudje in opuščajo delo na polju, da bi obogateli.

slovensko-italijansko komisijo, ustanovljeno prav z nalogo, da skrbi za pošteno in pravično izvajanje od Velike Britanije, Amerike, Italije in Jugoslavije podpisanega dogovora.

Načrt vlade je, kakor smo neovržno dokazali, obenem v očitnem navzkrižju z ustavnimi načeli italijanske republike, ki jamči v 3. členu vsem državljanom ne glede na narodnost popolno enakost pred zakonom. Vladni osnutek o slovenskih šolah spada torej tudi pred ravnokar sestavljeno Ustavno sodišče!

Vsak ogrožen narod ima pravico in dolžnost, da se brani. Kadar gre za njegov obstanek, se mora poslužiti vseh dovoljenih sredstev, s katerimi lahko razpolaga. Čast in pravica nalagata zato Slovincem, da se proti vladnemu šolskemu osnutku čimprej pritožijo na mešano komisijo in Ustavno sodišče.

Dopisi s Tržaškega

NABREŽINA

Pretekli ponedeljek je po dolgem času bila redna seja občinskega sveta. Na dnevnem redu so bila razna pereča vprašanja upravnega in splošnega značaja. Župan Terčon je najprej imel dolgo poročilo, v katerem je obrazložil delo občinske uprave v zadnjem polletju preteklega leta. Zanimivo je, da prefektura doslej ni še odobrila proračuna za leto 1955, kar hudo ovira upravljanje občine.

Svetovalec dr. Škerk je obžaloval, da ni župan v poročilu omenil gradnje begunskega naselja v Sestlanu, ki gre h kraju. S tem vprašanjem se je naš občinski svet svoj čas mnogo bavil in bi ne bilo prav, da ga sedaj zanemarja. Dr. Škerk je vprašal župana, zakaj ni sklical seje, za katero so se bili zmenili in na kateri bi moral občinski svet izreči zadnjo besedo o begunskem naselju. Na koncu je dr. Škerk predložil resolucijo, katera ponovno poudarja, da begunsko naselje škoduje gospodarskim koristim občine in tujskemu prometu Sestljana ter služi raznarodovanju slovenske obale. Resolucija se zaključuje s pozivom na jugoslovansko in italijansko vlado, da čimprej skliče mešano komisijo, ki ima nalogo, da nadzira izvajanje londonskega sporazuma.

Svetovalci so resolucijo sprejeli soglasno.

Občinski svet je nato razpravljal o vprašanju proste cone, ki je te dni ponovno stopilo v ospredje zanimanja vseh prebivalcev na Tržaškem. Po izčrpnih razpravi so svetovalci soglasno sprejeli resolucijo, v kateri izražajo popolno zaupanje Odboru za prosto cono v Trstu in pozivajo vlado, naj čimprej ugotovi upravičeni zahtevi ogromne večine tukajšnjega prebivalstva.

Svetovalci so nato sklenili, da bo občina prevzela vse stroške, ki bodo nastali, ko se slovenski industrijski strokovni tečaj v Nabrežini spremeni v redno šolo.

Daljša razprava je nastala, ko so občinski možje razpravljali o osnutku za uzakonitev slovenskih šol, ki ga vlada misli v kratkem predložiti parlamentu. Ker so v osnutku nekatera določila, ki znajo zadati smrtni udarec našim šolam, so svetovalci soglasno sprejeli resolucijo, v kateri zahtevajo, naj se diskriminacijski členi odstranijo.

Ker so se zadnje dni razširile govorice, da nabrežinski otroci ne bodo smeli več v šolo skozi glavni vhod, temveč skozi stranskega, so nekateri svetovalci prosili za pojasnila.

Župan je odgovoril, da je o tej zadevi obveščen in je tudi ukrenil vse potrebno, da se ta nezasišana namera ne uresniči.

Ob tej priliki je tudi izrazil nezadovoljstvo nad obnašanjem novega italijanskega direktorja ravnatelja, ki ob nastopu službe ni smatral niti za potrebno, da se predstavi občinskemu upraviteljem. S tem ravnanjem se je ta gospod pregrešil zoper vse predpise lepega vedenja.

Nekateri občinski možje so tudi obžalovali, da so med slovenskimi in italijanskimi šolskimi otroki v Nabrežini neprijateljski, da ne rečemo sovražni odnosi. Dogaja se baje, da padajo na račun naših otrok znane psovke, ne da bi kdo to preprečil. Občina bo zato naslovila na odgovorne vzgojitelje pismo ter zahtevala, naj se tej sramoti naredi konec.

KATINARA

V noči od nedelje na ponedeljek se je na Katinari zgodilo nekaj, kar verno zrcali miselnost in vzgojo dobro znanih tržaških krogov. Že leta stoji pred Nadliškovo trgovino tabla z dvojezičnim napisom »Kraljica miru« in kaže pot k Marijini kapelici, ki jo je bila postavila Nadliškova družina. Zdi se, da je te krščansko besedilo v slovenščini bilo trn v peti nekaterim doslej še neznanim pokvarjencem, ki so ga v zaščiti teme odstranili ter nadmestili z drugim, Slovence grobo ponižujočim napisom.

Podlo in za določene tržaške butice značilno dejanje je vzbudilo v domačinih splošno ogorčenje. Ljudje se opravičeno sprašujejo, ali smo se že vrnili v nedavno preteklost, ko se fašistični besjaki niso pomišljali vdirati v božje hrame, da so le zatrl slovensko besedo.

Nehote se tu zavemo, kakšno potuho dajejo oblastva slični drhali s tem, da so prav te dni napovedala pravi boj slovenskim napisom na podeželskih šolskih poslopjih.

Zgledi vlečejo, gospod komisar Palamara! Bridko se pa motijo vsi oni, ki mislijo, da nas bodo na ta način zatrli! Primorski Slovenci smo ugnali nacistične in fašistične raznarodovalce in smo svojo narodno in krščansko čast pripravljeno braniti tudi pred njihovimi nasledniki.

BARKOVLJE

V soboto popoldne se je z bliskovito naglico razširila vest, da je 46-letni domačin Karel Pertot postal žrtev hude prometne nesreče na Greti. Mož se je na kolesu vračal z dela, ko ga je nenadoma podrl avto, ki ga je vozil 34-letni trgovec Ferlan iz Sv. Križa. Ponesrečenca so takoj odpeljali v bolnico, a je bila vsaka zdravniška pomoč odveč, ker je ranjenec kmalu izdihnil.

Pokojnik je bil skrben družinski oče in se je med vojno udeležil odporiškega gibanja, odkoder se je bolan vrnil domov. Bil je izredno delaven človek ter narodno zaveden Slovenec.

V torek je izredna množica prijateljev in znancev nemo spremljala dragega pokojnika k preranemu grobu. V cerkvi je pevski zbor občuteno in zbrano zapel nekaj žalostink. Naj mirno počiva v Stvarniku! Težko prizadetih ženi in otrokoma naj Bog pomaga prenesti veliko bol.

RICMANJE

Nedavno tega so po krajšem prestanku začeli polagati na cesti za Domjo granitne kocke. Takoj v začetku pa se je izkazalo, da se tega dela drži dobrušna mera smole. Zadnji veliki naliv je namreč odstranil ves pesek pod kockami, tako da je danes cesta obupna. Morda pa so le imeli prav tisti, ki so pravili, da ureditev poti s kockami ni ravno najboljša rešitev. Del ceste, ki so ga bili pravkar popravili, morajo sedaj znova urediti, kar seveda ni prijetno za delavce, še manj pa za vaščane.

Vsi si vroče želimo, da bi cesto čimprej izgotovili, da se tako odstranijo vse velike neprijetnosti, ki jih danes moramo prenašati.

Autobusno podjetje »Autovio Carsiche« je najbrž hudo skregano z Ricmanjci. Drugače si ne moremo razlagati, zakaj je za našo vas

določilo menda najgrši in najslabši avtobus, ki kroži po Tržaškem. Ne vemo, če je jeza upravičena, a sodimo, da že sama korist podjetja zahteva, da nam dajo na razpolago boljše in udobnejše vozilo.

Sicer pa komaj čakamo, da se podaljša filobusna proga do »Ključca« in bomo tedaj prav gotovo dali slovo današnjim silno nerodnim prometnim sredstvom.

BORŠT

Praznik našega farnega zavetnika je pretekli teden hudo kvarilo slabo vreme. Kljub temu pa se je ta dan zbralo v Borštu precejšnje število Tončk in Tončkov, ki so v veseljem in zdravem razpoloženju obhajali svoje godove. Zjutraj so se najprej zahvalili Bogu za vse prejete milosti, popoldne pa so se pozabavali ob dobri kapljici domačega brežana v vaških gostilnah.

Pričakovali smo, da bomo za to priliko imeli kako prireditev, a je na žalost ni bilo. Zvedeli smo, da so se naši prosvetni delavci prepozno na to zmislili, tako da ni bilo časa, da bi nastop dobro pripravili. Za letos naj gre, toda drugič se kaj takega ne sme več pripetiti.

ZGONIK

Tudi zgoniški občinski svet je v nedeljo razpravljal o vladnem osnutku za uzakonitev slovenskih šol. Soglasno je sklenil poslati prosvetnemu ministru Rossiju pismo z zahtevo, naj se iz osnutka črtajo vsi nedemokratični in krivični členi, ki bi znali resno ogražati obstoj naših šol.

Svetovalci so nato razpravljali o proračunu za leto 1956 ter se po daljšem pretresu zedinili predlagati prefekturi naslednje številke: dohodki 6 milijonov 916 tisoč lir, izdatki 31 milijonov 546 tisoč. Primanjkljaj naj bi torej znašal nad 24 milijonov in pol lir. V redni proračun je vključena tudi postavka 3 milijonov, s katerimi naj se kupi zemljišče za novo šolsko poslopje.

DOLINA

Dolinski upravni odbor je te dni poslal pristojnim oblastvom resolucije, v katerih ostro obsoja odstranjevanje slovenskih napisov s šolskih poslopij ter zahteva, da se iz zakonskega osnutka o slovenskem šolstvu črtajo diskriminacijski členi, uperjeni proti obstoju naših šol.

Slovensko dobrodelno društvo priredi v sredo, 8. februarja, ob 21. uri v Hotelu Excelsior Palace

V. VELIKI DOBRODELNI PLES

Vstop izključno v vabilom, ki ga lahko dvignete na sedežu društva v ul. Machiavelli 22/II od 16. do 18. ure. Lahko se tudi rezervirajo mize.

GLASBENA MATICA - TRST

PRIEDI

v ponedeljek, 30. t. m., ob 20.30 v dvorani na stadionu „Prvi maj“ (Vrdelska cesta 7)

KONCERT SOLISTOV LJUBLJANSKE OPERE

Nastopill bodo:

sopranistka VILMA BUKOVEC, tenorist MIRO BRAJNIK, basist VLADO KOROŠEC, priklavirju DANA HUBAD.

Vabila so na razpolago v knjigarni v ul. S. Frančiška 20, in sicer v petek, soboto in ponedeljek ter eno uro pred pričetkom koncerta v dvorani.

Dopisi iz Goriške

ŠTEVERJAN

V nedeljo, 15. t. m., je imel naš občinski svet sejo, na kateri je razpravljajal zlasti o stroških za bolnice, o podpori odboru ljudske šole na Valerišcu in o plačah občinskih uslužbencev. Reševal je tudi prošnjo S. K. prosvetnega društva, da bi občina dala na razpolago vsem števerjanskim kulturnim društvom dvorano, ki so se je že posluževala, dokler se občinska uprava ni preselila v obnovljeni dom. Spčetka so bili vsi svetovalci za to, da se prošnja ugodno reši, a jih je občinski tajnik g. Cresta baje prestrašil, češ da kdo naj pa jamči, da se ne oškoduje poštni urad, ki je v istem poslopju. Zaradi teh ugovorov so se občinski svetovalci premislili in prošnjo odbili. Ne vemo sicer, ali so to naredili soglasno, kakor je izjavil občinski tajnik predsedniku društva, ki je prošnjo vložilo. Doslej smo bili števerjanci z občinskim tajnikom zadovoljni, saj smo celo v Novem listu rekli, da gre našim ljudem na roko. Danes pa moramo obsoditi njegovo vmešavanje v slovenske kulturne zadeve, ker je to stvar svetovalcev. Slovenska občinska uprava je po svoji vesti dolžna podpreti naša kulturna društva. Občinski svet naj svoj neumestni sklep prekličie, četudi je bil že morda javljen prefekturi. Govori se, da je občinski tajnik zameril predsedniku društva, ker je vložil prošnjo le v slovenščini. Če je to res, je tajnikov greh proti Slovincem še toliko grši in vse obsodbe vreden.

Že večkrat smo v Novem listu izrazili željo, da bi števerjanski avtobus vozil vsaj do Dvora. Sodimo, da bi vodstvo podjetja moralo ugoditi tej tako utemeljeni potrebi našega prebivalstva. Še bolj pametno pa bi bilo, da bi avtobus vozil izmenoma enkrat skozi Pevmo in Oslavje, drugič pa skozi Grojno v obe smeri.

JAZBINE

V začasni kapeli Marije Pomagaj sta si obljubila večno zvestobo nevesta Bučinel Romana in ženin Prinčič Ciril. Ženin živi sedaj v Moši, a je doma iz Gorenjega Cerovega in je sin bivšega števerjanskega župana Prinčiča Karla. Nevesta je iz ugledne, narodno zavedne družine v Jazbinah. Poroka je bila v soboto, 14. januarja. Zvezal ju je domači župnik Martinčič.

Novoporočencema so fantje postavili pred nevestinim domom lep slavolok, pri katerem jima je govoril domačin akademik Josip Štekar. Domači pevci so jima pri poročni maši lepo prepevali, saj je tudi ženin odličan cerkveni pevec. Ta je pri nas že druga poroka v novem letu. Dobri Bog naj mladi par spremlja v vsem življenju. Vsa vas jima želi obilo sreče. Željam in čestitkam se pridružuje tudi Novi list.

Čujemo, da je vlada odobrila števerjanski občini podporo 5 milijonov lir za gradnjo ljudske šole. Ta vest nas je izredno razveselila. Vsem, ki so k temu pripomogli, gre naša iskrena zahvala.

ŠTMAVER

Pred kratkim smo poročali, da je Ustanova Treh Benečij preorala cesto, ki vodi iz Štmavra v Pevmo ter tako kmetovalcem onemogočila dohod do studenca v Pevmi, ki je znan po izredno dobri vodi. Naše kmete je to dejanje hudo razburilo, saj gre za več kot

100 let staro pravico, ki so jo uživali že naši pradedje. Naj še poudarimo, da je bila ta pot v seznamu občinskih cest.

Zato je svetovalec g. Pavlin posredoval pri občinskem tehničnem uradu, naj zadevo uredi tako, da bo spoštovana starodavna pravica kmetovalcev.

Tudi to dokazuje, kako uprava te ustanove kaže, kjer le more, svojo nenaklonjenost do naših ljudi.

V petek preteklega tedna zjutraj so nekateri vaščani opazili ob cesti Štmaver-Pevma klobuk, dežnik in jopič. Ker se jim je zdela zadeva sumljiva in zagonetna, so koj poklicali podgorske orožnike, da ugotovijo, kaj je na stvari. Orožniki so nato preiskali strugo Pevmice in so okoli 11. ure končno našli utopljenčev truplo, v katerem so prepoznali 50-letnega Viktorija Belota iz Štmavra. Kasneje so ugotovili, da se je mož ponesrečil. Bil je poštenjak in pri vseh vaščanih zelo priljubljen. Naj mu sveti večna luč. Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

IZ SOVODENJ

Od torka na sredo je pri nas lilo kot iz škafa, tako da je v 24 urah padlo dežja za 82,5 mm. Poleti ga ni toliko niti v enem mesecu. Vipava je prestopila bregove v »Špicic«. Pri izviru pa je narasla skoro za dva metra. Kaj takega se niti starejši rod ne spomni. Hvala Bogu, da je prenehalo deževati, ker bi drugače morali pretrpeti hudo gospodarsko škodo.

Naši občinski upravniki so razočarani, ker je ministrstvo za javna dela, ko je sestavljalo načrt za gradnjo ljudskih hiš, popolnoma prezrlo Sovodnje. In vendar mora biti oblastvom dobro znana velika potreba po stanovanjih v naši občini. Kar so naredili, ni prav!

Slovinci prav gotovo plačujemo večje davke kot morda drugod na Goriškem in jih plačujemo vestno. Zato bi morali biti vedno deležni podpor, ki jih država deli med državljanje.

Naši nogometaši so na domačem igrišču v nedeljo, 15. maja, nastopili proti Ločniku. Tekma se je končala z neodločenim izidom (1:1). Sovodenjci so v teh tekmah za prvenstvo še vedno na prvem mestu.

SMRT SLOVENSKEGA TRGOVCA

V petek preteklega tedna so proti večeru našli v vinski trgovini v ulici Bellinzona (prej Stretta) truplo 31-letnega trgovca Kramarja Jožeta. Mož je odprl plinsko pipico in nato mirno čakal, da ga plin zaduši. Da bi se rešil vinotoča na trgu Cristo, je odprl trgovino v tej ulici, toda ta ga je spravila v težke gmotne razmere. Pred smrtjo je napisal listek, po katerem sklepajo, da si je prostovoljno končal življenje. Kdor je pokojnika poznal, ga je spoštoval. Truplo so odpeljali na pokopališče, kjer so ga drugi dan pokopali.

Pokojniku naj bo Stvarnik usmiljen sodnik, njegovo gospo in otroka naj pa Bog potolaži ter jima pomaga v vsem življenju.

DOLENJE

Vsem bralcem je znano, kako je Novi list od prvega dne ponovnega izhajanja posvetil veliko pozornost vprašanju podeželskih vodovodov. Zato jih bo prav gotovo razveselila vest, da se bliža dan, ko bomo tudi pri nas

imeli vodovod. V dolenskem župnišču so se preteklo nedeljo zbrali vsi družinski poglavarji in župniki prizadetih vasi, predsednik vodovodnega konzorcija za vzhodno Furlanijo (C.A.T.O.) in ravnatelj gradbenih del. Ravnatelj vodovodnih gradbenih del je prisotnim obrazložil načrt vodovoda v našem okolišču, ki ga bo konzorcij izvedel z državnomo pomočjo.

Ravnatelj in tajnik konzorcija sta se koj po sestanku odpeljala v Rim, da vso stvar razložita pristojnim oblastvom. Načrt predvideva 100 milijonov lir stroškov.

SMRT DOBREGA PROFESORJA

V ponedeljek zjutraj je umrl v Gorici profesor risanja na slovenskih srednjih šolah g. Romej Kocjančič. Bil je tudi priznan akademski slikar, ki je razstavljal svoja dela v večjih mestih Italije, tako v Milanu. Šolska mladina ga je cenila in ljubila, saj je bil dober kot vsakdanji kruh. Profesorji so zgubili v njem najboljšega tovariša.

Pokopali smo ga v torek popoldne ob obilnem spremstvu slovenskih in italijanskih šolnikov ter zastopnikov oblastev.

Plemenitemu profesorju naj sveti večna luč, živi naj v trajnem spominu slovenske šolske mladine.

BOBBA PROTI BOROVCU PRELCU

Goriško županstvo je odredilo, da morajo lastniki borovcev uničiti borovega preleca do 31. t. m.; vsa gnezda mrčesa morajo sezgati. Čiščenje je treba izvršiti v jutranjih urah. Če bi prizadeti lastniki ne opravili tega dela, bodo to na njihove stroške storili organi gozdne uprave.

SOLA IN DOM

V nedeljo dopoldne so se zbrali starši dijakov s slovenskega goriškega učiteljskega na roditeljski sestanek. Gospod ravnatelj jim je razlagal, kako bodi povezana šola z družinami, da bo čimveč uspeha. Navzoči so posegali v razpravo in marsikaj svetovali. Zeletji bi pa bilo, da bi se prav vsi starši odzvali vabilom na take sestanke.

Za nižjo gimnazijo bo tak sestanek v nedeljo dopoldne v ulici Randaccio. Vabljeni so starši, katerih otroci obiskujejo ta zavod.

DELITEV ŽIVILSKIH ZAVOJEV

Goriška občinska podporná ustanova bo 6. 7. in 8. februarja delila živilske zavoje revnim občanom. Zavoje bodo dajali v ulici Baismonti 22 od 16. do 18. ure. Upravičenci dobe po 1 kg riža, sladkorja, mezge, pšenične in koruzne moke.

Ustanovitev Dobrodelnega društva

Dne 17. t. m. je bilo v Gorici ustanovljeno Dobrodelno društvo — Caritas — A. M. Slomšek, katerega naloga je pomagati revežem, posebno pa revni mladini.

Društvo vljudno vabi vse, da bi v čim večjem številu pristopili kot člani ali pa drugače pomagali.

Začasno deluje društvo v Gorici na Travniku, št. 18.

ODBOR

Otvoritev Ljudskega tajništva

Življenje postaja vedno bolj zamotano: neprenehoma je treba pisati prošnje, izpolnjevati tiskovine, se zatekati na ta ali oni urad.

Ljudje mnogokrat ne vedo ne kaj, ne kako, ne kam. Da bi pomagalo v vseh teh potrebah, posluje na Travniku št. 18 Ljudsko tajništvo na dan torka, četrta in sobote od 10. do 12.30.

Beneška Slovenija

IZ ČEDADA

Pretekli teden se je po vsej Beneški Sloveniji razširila vesela vest, da je predsednik republike pred nekaj dnevi podpisal odlok, s katerim se naša dežela proglašča za siromašno, pasivno gorsko področje. Doslej je bilo deležno posebne državne podpore, ki jo daje ta odlok, področje zgornjega Tilmonta ter področje Celina-Meduna.

Za našo deželo je vlada zaenkrat določila dve milijardi lir, ki ju bodo uporabili za razna prepotrebna javna dela. Ta sklad bo upravljal posebni konzorcij, ki ga bo ustanovil videmski prefekt. Konzorcij mora izdelati načrt za gospodarski podvig dežele kakor za popravilo cest, pogozdovanje, napeljavno vodovodov ter izboljšanje kmetijstva. Dežela bo imela od odloka, da spada med zaostale pokrajine, trajne koristi. Vsaj delno bo tako omiljena strahotna brezposelnost, ki že desetletja razsaja v naših dolinah.

LEPE NAGRADE

Videmsko Kmetijsko nadzorništvo je pred kratkim na posebnem tekmovanju nagradilo naslednje kmetovalce iz Beneške Slovenije: za obdelovanje zemlje na gričastem področju sta dobila po 100 tisoč lir nagrade Pio Salamant iz Salamanta v Praprotnem in Ivan Kvarina iz Dolenjega Barnasa v šempetrski občini; po 80 tisoč lir pa so prejeli Marcel Marinič iz Klenja, Jožef Terliker iz Sv. Lenarta, Anton Faidutti iz Škrutovega in Jožef Komel iz Torlana; po 60 tisoč pa posestniki Angel in Feliks Venuti iz Klenja, Alojzij Karlič iz Šempetra ter Marko Skrinjar iz Sv. Lenarta.

Na hribovitem področju so pa bili nagrajeni: s 50 tisoč lirami Marij Jereb iz Gorenjega in Ivan Mašera ter Aleksander Mašela iz Dolenjega Marsina, Ivan Monai iz Kanaliča, Virgilij Bezza iz Tipane, Andrej Štulin iz Gorenjega Trbija, Virgilij Čekonja iz Fojde in Aleksander Medved iz Podbonesca.

Trije obiskovalci državnega zavoda »Professionale« v Vidmu bodo prejeli štipendijo po 100.000 lir. Ti so zidarski pomočniki Marij Petrovič iz Černice ter Renato in Attilio Floreančič iz Grmeka.

ŠEMPETER SLOVENOV

Južnjaki, ki pridejo v naše doline, se čudijo, da so tu vrtovi in njive brez vsake ograje in da nihče ne podnevi ne ponoči ne čuva pridelkov ter da imajo skoraj vsi hlevi in kleti vrata brez ključavnic. »Ti ljudje,« pravijo, »ne znajo krasti.« In res se v naši deželi le redkokdaj sliši o tatvinah.

Zato je novica, da so neznanci v noči od 10. na 11. januar ukradli v nekem stanovanju raznih zlatih predmetov za pol milijona lir, razburila vso našo vas. Tatovi so namreč oropali tukajšnjo učiteljico gospo Emo Di Lenardo, poročeno Kosmačin. Sam hudir naj ve, kako so zlikovci mogli priti v sobo gospe Eme, in sicer v hišo, ki stoji ob glavni cesti, sredi vasi. Iz zaklenjene sobe in dobro zaprte skrinje so zmaknili vse zlate verižice, zapestnice, uhane, prstane in druge dragocenosti. Za seboj niso pustili najmanjšega sledu. Ti tiči so se vsekakor morali več časa pripravljati na nečedni in drzni posel. Brez ponarejenih ključev in ne da bi poznali dru-

žinskih navad bi sicer ne bili mogli priti do tako bogatega plena.

Ta tatvina ni edina v novem letu. Zvedeli smo, da so v Landarju, na Vrhu, v Ofijanu in drugod »obiskali« več kurnikov. Šentlennarsko dolino vznemirjajo merjasci, ki prihajajo izza meje, nadiško pa tatovi, ki prihajajo bogve odkod.

Čuden pojav za naše doline je tudi gosta in smrdljiva megla, katere nismo vajeni. Ljudje si želijo snega, kajti današnja zima ni zdrava ne za ljudi ne za rastline.

Izseljevanje je pri nas postalo že zares prava nalezljiva bolezen. Vsem se tu zdi preteško življenje; moške in fantje silijo v tujino. Mnogi sedaj upajo, da se jim bo odprla pot v Nemčijo. Največ naših izseljencev na žalost dela v belgijskih rovih. Ker si nikjer drugje ne morejo priboriti vsaj skromnega vsakdanjega kruha, se reveži odločijo za nevarno, težko in nezdravo delo v rudnikih. Že mnogi naši ljudje so tam prišli ob življenje. Samo v lanskem oktobru so umrli štirje: 21-letni Egidij Boreanuz iz Mažerol, 27-letni Peter Dornjak iz Gorenjega Trbija, Emilij Moderjan iz Platišč in Viktor Bukovec iz Topolovega. Prve tri so povozili avtomobili, četrti pa je umrl zaradi rudarske bolezni. Vsi so zapustili nepreskrbljene žene in otročiče.

Glavni vzrok izseljevanja je pač v tem, da so bila doslej oblastva popolnoma brezbrizna za gospodarski napredek naše prelepe dežele pod sivim Matajurjem. Upamo pa, da se bodo v prihodnosti tudi beneškim Slovencem vremena vsaj nekoliko zjasnila. To upanje gojimo ob vesti, ki jo prinašamo v našem drugem današnjem dopisu iz Čedada.

BELI GRAD



ZAKLETI GRAD

Prvi je videl v maršalu tekmeča v slavi, Ciano pa mu je bil gorak, ker mu ni pustil kot letalskemu častniku uganjati svojevoljnih poletov. Nazadnje se je zmagovalce prižameril tudi Viktorju Emanuelu. Ko je namreč Badoglio dobil naslov »vojvoda Adis Abebe«, je v svoji napuhlosti zahteval poseben grb z znanim Cezarjevim geslom »Veni, vidi, vici« (Prišel sem, videl in zmagal). Kralj pa ni mogel trpeti, da bi se kdo nad njega povzdigoval. Zato je podkralj že čez mesec zletel. Na njegovo mesto je prišel surovi Graziani, ki je hotel s silo in streli podjarmljeno deželo pomiriti. Domačini so nanj pripravili napad in ga težko ranili. Drugega napada ni več čakal in se je raje umaknil.

Iskali so tretjega podkralja, da bi ga poslali v ta nemirni kotel, kjer so svobodoljubni domačini branili svojo prostost. Zgodilo se je isto kakor pri Maksimilijanu, ki sta ga Napoleon in cesar pregovorila, da je prevzel krono v Mehiki, kjer je Juarez branil svobodo domovine. Italijanski kralj je leta 1937 določil princa Amadeja za podkralja v Abesiniji. Kocka je padla.

Ko je princ Amadej sprejel imenovanje za podkralja Etiopije, je komaj slutil, da ga prav v tistem kontinentu, kamor ga je vedno

vleklo še kot mladega raziskovalca, čaka prezgodnji in žalostni konec. V najlepši moški dobi in poln življenjskih sil ni podkralj mislil nase in na tiste turobne znake miramarske, ki so mu jih slabi preroki prišepetavali.

DELO IN BOJ

Podkralj Amadej ni mislil nase, pač pa se je dobro zavedal, da se je v Abesinijo nateplo vse preveč fašistovskih oblastnikov, ki so ljudi drli do kože in izrabljali deželo. Tem rasom v črnih srajcah ni mogla nobena čistka do živga. Krčevito so se držali svojih stolčkov. Vse to je Amadej dobro vedel, a kje naj začne čistiti ta Avgijev hlev? Zato si je skušal natočiti čistega vina in pregledati, kakšen je tam položaj po Grazianijevem odhodu. Stopil je k tedanjemu vsemo-gočnemu načelniku policije Bocchiniju, ki je z mrežo svoje tajne Ovre nadziral samega kralja in Mussolinija. Gospod Bocchini je dosti vedel o razmerah v novem podkraljestvu, a je le malo hotel povedati o položaju, še manj pa o ljudeh, ki so se tam doli vsi drali. So pač bili prezasužni strankarji, da bi jih mogel sam glavni policije očrniti. Morda je tudi sam imel zveze s takimi domoljubnimi špekulanti in dobavitelji. Dobiček, osebna slava, to je bilo fašističnim pod-

repnikom prvo, in potem šele koristi domovine ali celo prebivalcev Etiopije.

Ko ni Amadej nič dognal pri Bocchiniju, je skušal ubrati dobre stike z ministrom za afriške kolonije Teruzzijem. Tu je še slabše naletel. Oholi fašistični oblastnik je dal princu razumeti, da je osrednja vlada v Rimu in on sam, Terruzzi, visoko nad podkraljem. To nasprotje med vlado in krono, ki je državo razjedalo, je pokopalo abesinsko podkraljestvo in samega princa.

Nehote se nam vsiljuje misel na podobnost med položajem, v katerem sta se nahajala Maksimilijan in Amadej. Obema so vladarske krone pokladali na glave, oba sta se jih branila, prišla sta vsak v svoje kraljestvo, oba sta naletela na odpor domačinov in na zahrbtno spletko lastnih ljudi; oba sta se odkrito in pošteno lotila obnavljati svoje dežele, a sta padla kot žrtev tajnih sil političnih strank in usode.

Leta 1938 poleti se je podkralj Amadej izkrcal v Massaui ob Rdečem morju. Potovanje v Adis Abebo je bilo naporno. Ko se je slovesni spreved ustavil na visoki planoti pred prestolnico Adis Abebo, kar pomeni ljubko ime »nova cvetka«, so se prišli klanjat poglavarji, rasi in duhovni abune, a mnogi izmed njih s srdom in jezo v srecu nad belimi, tujimi gospodarji.

Mesto je še bilo napol požgano in porušeno od bomb, ki so jih med borbo tudi Ciano letala na slepo odmetavala. V raztegnjenem mestu med čudnimi nasadi evkaliptov je primanjkovala pitna voda, nedostajalo je živil in prevoznih sredstev. (Dalje)

GOSPODARSTVO

HEKTARSKI DONOS KORUZE: 200 q

Tako visokega hektarskega donosa (70 q na njivo!) niso še dosegli, a strokovnjaki pravijo, da ga bodo v malo letih. Uradno ugotovljeni najvišji hektarski donosi koruze s 15.5% vlage so naslednji:

Neki kmetovalec iz Jowa v ZDA je dosegel na 3.23 ha (8 akrov) srednji donos 151 q na hektar. Neki 16-letni deček je v državi Mississippi pridelal na enem akru (4047 kv. m) izredno mnogo, in sicer 300 bušlov zrnja, kar pomeni 190.82 q na ha. To je največji pridelek, ki so ga doslej ugotovili. V Italiji je pridelal Pavel Fappani v Comezzanu (Brescia) na ha 142.64 q s sorto U 41. V isti deželi je neki Enrico Moretti dosegel hektarski donos 177.12 q. Isti je na majhni parceli 83 kv. m pridelal toliko zrnja, da bi preračunano na ha dobili 188.46 q.

Hranilnica za Lombardijo (Cassa di Risparmio delle Provincie Lombarde) je razpisala nagrado 10 milijonov lir za vzgojo sorte, ki bi v 3 zaporednih letih dala pridelek nad 150 q na ha.

Seveda so tako veliki pridelki mogoči le z najmodernejšo kmetijsko tehniko, s heteroznim (križanim) semenom in z namakanjem; torej ne na našem Krasu, kjer pa se sedanji pridelek tudi more mnogo povečati.

REVOLUCIONAREN PLUG

Ing. Franc Civello iz Forlija je zamislil in že pred tremi leti izdelal svojevrsten plug, ki v precejšnji meri spreminja dosedanje oranje. Pripraven pa je samo za motorni pogon in ga zaenkrat ne bomo mogli uporabljati za majhne njive in zaplate. Danes ga preizkušajo po vsej Italiji in ga marsikje že uporabljajo.

Bistvena razlika med novim in navadnim plugom je, da novi nima orala z lemežem, katerega bi vlekel za seboj, temveč da ima na navpičnem stožcu — neke vrste os — pritrdjene lopatice. Na stožec se lahko pritrdijo lopatice tudi v dveh različnih višinah in v različnem številu, recimo zgoraj štiri, spodaj šest. Pri oranju se stožec z lopaticami zarije v zemljo in se vrti, tako da zemljo meša in zdrobi, a jo v bistvu pusti v drobnih grudah na istem mestu. Če so na stožcu dvojne lopatice, spodaj pa jih je več, bo spodnja plast zemlje še bolj zdrobljena kot zgornja. Ker novi plug zemlje ne preobrača, a jo zdrobi v male grude, je s tem vsako brananje prihranjeno.

Poleg tega ima Civellov plug še dve prednosti: Primeren je za oranje površin s plitvo plastjo rodovitne zemlje, pod katero leži druga nerodovitna — recimo grušč — katere ne kaže spravljati na vrh. S tem plugom lahko rahljamo tudi bolj mokro zemljo in celo v takem vremenu, ko ne moremo orati z navadnim plugom.

S Civellovim plugom lahko v istem času in z isto silo obdelamo enako veliko površino kot z navadnim. Z do sedaj izdelanimi plugi moramo zrahljati zemljo od 20 cm do pol metra globine.

IZREDNI PRAŠIČI

»Novi list« je zadnjič poročal, da so blizu Roviga zaklali prašiča, ki je tehtal 400 kg. Ta znatna žival pa ne predstavlja rekorda v

prašičereji. Koliko je tehtala najtežja dose-daj vzgojena žival, nam ni znano, a so na kmetijski razstavi v Budimpešti leta 1955 razstavili prašiča, ki je tehtal 560 kg. Bil je križanec angleške pasme »Jorkshire« in bele ogrske. Slika ogromnega prašiča je objavil list »Allevatore« v 48. št. leta 1955. Isti list prinaša 15. januarja t. l. sliko prašiča, ki je v 18 mesecih in 20 dneh dosegel 360 kg teže, dnevno je torej zrastel za več ko 600 gramov.

Danes gre prašičereja po poti, ki so jo začrtali ameriški znanstveniki in strokovnjaki. Ta pot je heteroza, križanje različnih sort, kar je pri nas najbolj vidno pri koruzi. S križanjem dveh primernih pasem dobimo mnogo težje živali kot jih moremo vzgojiti s čistimi pasmami.

KORENJE PRIHAJA DO ČASTI

»Korenje je ubogih življenje!« Tako so pravili naši dedje, ki so sami uživali mnogo korenja in ga obenem gojili predvsem za re-jo prašičev. Z uveljavljanjem zlahknejših sort krmske pese je korenje začelo izgubljati svoj pomen, čeprav je v nekaterih predelih kot n. pr. v Beneški Sloveniji, še danes važen poljski sadež.

Danes — v dobi hormonov, vitaminov in rastlinskih sokov — prihaja korenje do novih časti. Znanstveniki so namreč v korenju odkrili velevažen vitamin »karoten«, ki ugodno vpliva na prebavo ter pospešuje rast člo-

veka in tudi domačih živali. Zato je v zadnjem času nastala prava industrija »karoten« in so v italijanski deželi Latina zgradili tvornico, ki pridobiva karoten iz tisočev in tisočev železniških voz korenja. To podjetje sklepa s kmetovalci pogodbe za pridelovanje korenja, kot jih sklepajo tvornice sladkorja za sladkorno peso. Cena korenju je večkrat višja kot cena krompirju.

Tudi v naših krajih, posebno v mestih, se veča raba korenja za človeško prehrano: stavijo ga v razne skuhe (minestre) in v mesne juhe, mnogo ga pa uživamo pripravljene s kisom in z oljem ter v kozici.

Katera sorta da najvišji pridelek? Moti se, kdor misli, da pridelaj največ z debelimi sortami, ki jih seješ za krmo. Poskusi so dokazali, da dosežemo najvišji hektarski donos z vrtnimi sortami, kot je korenček iz Nantesa. Ta sorta je pri nas dobro znana, a vedno ne zadovoljuje, ker jo navadno sejejo mnogo pregosto. Seme je namreč zelo drobno in, če ga ne sejemo pomešanega s peskom, zraste pregosto, tako da se korenčki ne morejo razviti. S pravilno setvijo v nepretekli zemlji ga pridelamo na 100 kv. metrov tudi do 500 kg.

RABA MASTI V EVROPSKIH DRŽAVAH

V Evropi porabijo največ masti Norvežani in Holandci, kjer pride na osebo letno po 27 kg masti, to je okoli 70 gramov na dan. Danec porabi letno 25 kg masti, Nemec 23, Anglež in Belgijec po 21, Francoz 20, Italijan 12 in Grk 7 kg. Jasno je, da v toplejših krajih človek ne potrebuje toliko masti kot oni, ki živi v mrzlih.

premagalo Paragvajance s 4:2, pozneje pa so argentinski predstavniki zmagali nad Perujem z 2:1.

NOVI REKORDI

V Columbusu sta bila dosežena dva nova svetovna rekorda v plavanju. Wiggins je preplaval v metuljkovem slogu 100 jardov v 54,4", štafeta univerze Ohio pa 4x200 y v mešanem slogu v 1:42,2.

Atletinja Matthews (Avstralija) je v Sidney izboljšala svetovni rekord v teku na 100 y za 1 desetinko sekunde. Nov uspeh je 10,5".

Na jezeru Misurina, biseru Dolomitov, je ruski drslec Grišin izboljšal za 6 desetink sekund svet. rekord v hitrostnem drsanju, in sicer s časom 40,2".

Na olimpijski skakalnici v Cortini se vse dni vadijo najboljši skakalci na svetu. Do sedaj je najdalje skočil Finec Kirjonen, ki je zaenkrat postavil rekord skakalnice z 84,5 m. Drugi najdaljši skok je pa dosegel Rus Tsakadze, in sicer 83 m, medtem ko je najboljši Italijan Perin skočil le 74 m.

Spored Olimpijskih iger

26. januar: 11.30 Otvoritev iger; 19.00 hokej Avstrija - Italija; 21.30 hokej Kanada - Nemčija. — **27. januar:** 8.00 bob dvojice (1. in 2. vožnja); 9.00 tek na 30 km; 10.30 hokej CSR - ZDA; 11.00 veleslalom (ženske); 14.30 hokej Avstrija - Kanada; 19.00 hokej Nemčija - Italija; 21.30 hokej Švedska - Sovjetska zveza. — **28. januar:** 8.00 bob dvojice (3. in 4. vožnja); 10.00 tek 10 km (ženske); 12.00 hitrostno drsanje 500 m; 14.30 hokej Poljska - ZDA; 19.00 hokej Švedska - Švica; 21.30 hokej Kanada - Italija. — **29. januar:** 9.00 umetno drsanje (moški - obvezni liki); 10.30 veleslalom (moški); 11.30 hitrostno drsanje na 5.000 m; 14.30 skoki za kombinacijo; 15.30 hokej Avstrija - Nemčija; 19.00 hokej CSR - Poljska; 21.30 hokej Švica - Sovjetska zveza. — **30. januar:** 9.00 umetno drsanje (ženske - obvezni liki); 9.00 tek na 15 km; 11.00 slalom (ženske); 14.00 hitrostno drsanje 1500 m; 15.00 hokej; 19.00 hokej; 21.30 hokej. — **31. januar:** 9.00 tek 15 km za kombinacijo; 9.00 umetno drsanje (ženske - obvezni liki); 10.30 hitrostno drsanje 10.000 m; 10.30 slalom (moški); 15.00 hokej; 19.00 hokej; 21.30 hokej. — **1. februar:** 9.30 štafeta 3x5 km (ženske); 11.30 smuk (ženske); 14.30 umetno drsanje (moški - prosti liki); 21.00 hokej. — **2. februar:** 8.00 tek na 50 km; 14.30 umetno drsanje (ženske - prosti liki); 19.00 hokej; 21.30 hokej.

Sportni pregled

OLIMPIJSKE IGRE

Vsa Cortina je danes v slavu. Tja je prišel celo predsednik republike Gronchi, da otvori VII. zimsko olimpiado. Po mestecu kar mrgoli novinarjev z vsega sveta, filmskih in televizijskih operaterjev in radijskih napovedovalcev. Jasno je, da te prilike niso zamudile niti razne filmske igralke, med katerimi se bohoti Sofija Loren in žena Mariborčana Skofiča Gjna Lojbrigid. Toda toplot te osebe niso središče zanimanja. Mnogo več pozornosti vzbuja preko 1200 atletinj in atletov iz vsega sveta, ki so se doslej le vadili, sedaj bodo pa iztisnili vse moči iz sebe in najboljši med njimi se bodo ovekovečili v zgodovini športa. Človeka ob tej priliki nehoti mika, da bi poskusil uganiti bodoče prvake, a bolje je, da to danes opustimo, saj bomo kmalu poznali resnične zmagovalce.

Naj omenim kot zanimivost le to, da se v Italiji niti malo niso obotavljali porabiti za priprave 5 milijard in 200 milijonov lir. Ko pa gre za števerjanški vodovod, ne najdejo nikjer denarja.

NOGOMET

Tudi v nedeljo se je tržaško moštvo kar dobro odrezalo, ko je igralo neodločeno proti zelo močnemu moštvu Rome. Strokovnjaki trde, da je bila to najlepša igra, kar jih je Triestina pokazala v letošnjem prvenstvenem tekmovanju. Vse kaže, da so naši domačini dobili zopet zaupanje vase. Fiorentina je že tretjič zaporedoma igrala neodločeno in le malo je manjkalo, da to pot ni izgubila proti Laziu. Vse to zelo koristi Milanu, ki se tako vedno bolj približuje prvemu mestu. Vse kaže, da bo med imenovanimi kluboma še hud boj za prvo mesto, med Bologno, Atalanto, Novaro, Genova in Triestino pa za predzadnje. Edino Pro Patria bo z gotovostjo zasedla zadnje mesto.

V nadaljevanju svoje turneje po Aziji so Jugoslovani premagali reprezentanco Indonezije s 7:2. Mujić je zabil kar 4 gole. Toplak, Veselinović in Lipošinović pa vsak po enega. Mladinsko moštvo Indonezije so odpravili s 6:1.

V Južni Ameriki so pričeli s turnirjem za prvenstvo celine. V prvi tekmi je urugvajansko moštvo

9

Za naše najmlajše

Zvitorpec

v Afriki



2

NA TIROLSKEM GRADU

»Oča — oča,« je glasno klical Pepi in je stekel proti nekim lesenim vratom. V tem hipu je stopil ven star, upognjen možak, razoranih lic. Obleden je bil v črne, razcefrane hlače in v volneno pleteno jopico.

»Bog živi!« je pozdravil s hreščočim glasom. »Vi ste tista gospodična, kaj ne? Kar za menoj!«

»Pozdravljeni!« je odvrnila Marlena malo plašno.

»Tako je popeljem h gospodu baronu.« Stari je odkoračil k debelim hrastovim vratom s težko železno kljuko. Odprl je in stopili so čez nekaj stopnic v veliko, nizko vežo. Z bežnim pogledom je Marlena opazila, da niso zidovi opaženi in da zeva na obeh koncih velik kamin. Iz veže je vodilo stopnišče v zgornje prostore. Tu je že bilo udobnejše, stene so imele lesen opaz. Povsod so visele stare slike prednikov in orjaška jelenja rogovja. Vsa hiša je

bila polna vlažne mrzrote, ki je silila Marleni do mozga. Srce ji je začelo urneje biti, ko je stari potrkal na neka vrata v h stopnic.

»Noter,« se je zaslišal neki glas iz sobe. Vodnik je odprl duri in Marlena je vstopila.

Zagledala je popolnoma rjavo sobo, ker so bile stene, strop in tla opažena z lesom, ki je pač od starosti dobil polno, temno barvo. Po tleh so bile razgrnjene debele preproge. Velika železna peč v kotu je dajala precej toplote. Pred enim izmed obeh malih oken je stala težka hrastova miza, polna knjig. Miza, nekaj stolic in visok, usnjen naslanjač je bila vsa oprema. Pozneje je Marlena opazila še omaro in v steni stekleno shrambo. Kljub preprostosti je vse vzbujalo prijetno, starinsko občutje in toplino.

»Dober dan, gospodična Kepler,« je s tihim in ubitim glasom pozdravil mož, ki je vstal izza mize. Zdel se ji je, ko da ni vajuen dosti govoriti. »Dobrodošli v naši hiši!« Marlena je pristopila in stisnila desnico, ki ji jo gospodar prožil v pozdrav. Dekle si ga je poblizje ogledalo. Baronov obraz je bil suh in rjavkast, nos ozek in upognjen; skozi lase so se prepletale sive nitke, oči so imele odsoten izraz. Kakšne starosti more biti? — je pomišljala Marlena. Blizu štiridesetih? Mogoče več — lahko je pa tudi mlajši! Resne, zastrte oči tega niso povedale.

Baron je poizvedoval, kako je potovala in dejal: »Odločil sem se za vas, ker ste šolanje skoraj končali. Moj sin Mihael je nežen

TEDENSKI KOLEDARČEK

29. januarja, **nedelja**: 1. predpost., Frančišek Sal.
 30. januarja, **ponedeljek**: Martina, Hiacinta
 31. januarja, **torek**: Janez Bosko
 1. februarja, **sreda**: Ignacij, Brigita
 2. februarja, **četrtak**: Svečnica, Kornelij
 3. februarja, **petek**: Blaž, Oskar
 4. februarja, **sobota**: Andrej Korsini, Janez Brit.

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 25. januarja si dobil oz. dal za:

| | |
|------------------------|-------------------|
| ameriški dolar | 636—639 lir |
| avstrijski šilling | 23,50—24,50 lir |
| 100 dinarjev | 82—88 lir |
| 100 francoskih frankov | 155—157 lir |
| funt šterling | 1635—1695 lir |
| nemško marko | 147,75—149,75 lir |
| pesos | 15—16 lir |
| švicarski frank | 148,75—149,75 lir |
| zlatu | 728—732 lir |
| napoleon | 4550—4650 lir |

RADIO TRST A

Nedelja, 29. januarja ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 11.30 Vera in naš čas; 12.00 Oddaja za najmlajše; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Glasba za naše mladčke; 17.00 Koncert mešanega zbora iz Barkovelj; 20.30 Wagner: »Siegfried«, 1. in 2. dejanje.

Ponedeljek, 30. januarja ob: 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 21.00 Znanost in tehnika; 21.45 Iz italijanske književnosti in umetnosti; 22.00 Wagner: »Siegfried«, 3. dejanje.

Torek, 31. januarja ob: 13.30 Glasba po željah; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Radijski oder - D. Scheinplflug: »Okno«, igra v 4 dejanjih; 23.00 Južnoameriške popevke.

Sreda, 1. februarja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 13.30 Radijska mamica; 19.15 Radijska univerza; 20.30 Vokalni tercet Metuljček; 21.00 Slike iz naše preteklosti; 21.40 Koncert vjolinista K. Sapelna; 22.00 Iz slovenske književnosti in umetnosti.

Četrtek, 2. februarja ob: 18.00 Turina: Sevilska simfonija; 20.30 Koncert basista Danila Merlaka 21.00 Dramatizirana zgodba; 22.15 Emil Adamič: Ljubljanski akvareli; 23.00 R. Strauss: Burke Tilla Kulenspiegela.

Petek, 3. februarja ob: 13.30 Glasba po željah; 18.30 Z začarane police; 19.15 Radijska univerza; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.30 Vokalni kvintet; 22.00 Iz svetovne književnosti in umetnosti.

Sobota, 2. februarja ob: 12.55 Jugoslovanski motivi; 14.45 Ritmični orkester Swinging Brothers; 16.00 Sobotna novela; 16.40 Kavarniški koncert orkestra Carla Pacchiorija; 18.00 Koncert sopranistke Tatjane Elliott; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 21.00 J. Gotovac: »Ero z drugega sveta«, opera v 3 dejanjih.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 201: Ker ste mi že dali pojasnila o gojenju limonov, vas prosim, da mi še pojasnite, kdaj in kako jih cepimo?

Odgovor: Edini praktični način je »cepljenje v oko«. Tako cepimo tudi vrtnice, brskve in večino sadnega drevja. Cepiti moramo, brž ko je les dovolj sočen, muzeven. V južni Italiji to delajo v vseh spomladanskih in poletnih mesecih, torej tudi v »zeleno oko«, ki še isto leto požene. Ker nimamo takih vremenskih razmer — razen v kakšnem rastlinjaku — pride pri nas v poštev samo cepljenje v »speče oko«. To opravimo avgusta meseca. Oko potem spi vse z mške mesece in spomladi požene.

Vprašanje št. 202: Standreški kmetje kosimo travo na Velikih Rojajh (letališče), a košnje so slabe, ker je namesto pravih trav mnogo plevela in je zemlja izčrpana. S čim in kdaj bi morali pognojiti te kature trave in kdaj bi jih morali podsejati, da bi košnje bile obilnejše? Večji del ima komaj ped debelo plast zemlje, drugi del pa je boljši.

Odgovor: Kjer je plast zemlje dovolj globoka, bi jo bilo najbolje — če le mogoče — precrati in potem napraviti dober umeten travnik. Kjer pa ni mogoče zemlje precrati, ker je preplitva in ne kaže spravljati na vrh nerodovitnega grušča, se kot obdelovalno orodje lahko uporablja samo brana. Za rodovitnejši del pridejo v poštev vsa gnojila ož hlevskega gnoja do vseh umetnih gnojil, ki jih pred setvijo (navrhu) podorjemo. Bolj pusti del kaže gnojiti navrhu samo z umetnimi gnojili, ker bi hlevski gnoj izpuhtel in se z vetrom zgubil. Za ta del uporabljajmo Thomasovo žlindro, kalijevo sol in žveplenokisli amoniak, katerega bi lahko nadomestil apneni dušik (calcioocjanamid). Tudi seme naših krmnih rastlin bi morala biti različna. Medtem ko bi travnike z globljo zemljo posejali z mešanico iz detelje lucerne, esparzete, francoske pahovke, laške in angleške ljuljke, travniške bilnice, mačjega repa in še kakšne druge trave, bi morali posejati pusti del z mešanico pokote (žalus), rumenocvetoče detelje, esparzete, angleške in laške ljuljke, pasje trave, rdeče in ovčje bilnice. Na pustem delu bi morale

izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu
 Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

biti vsejane samo take krmne rastline, ki laže prenašajo sušo. Ta del bi moral biti pogojen najpozneje v februarju, podsejan pa v marcu. Priporočljivo je, da takrat uredite tudi rodovitnejši del. Lahko pa uredite oba tudi septembra meseca.

**SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Tržaško ozemlje**

V SOBOTO, 28. JANUARJA 1956, OB 20.30
 V DVORANI NA STADIONU »PRVI MAJ«,
 krstna predstava

GLASOVI VESTI

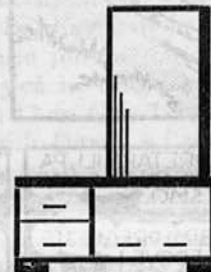
tarantela v treh dejanjih

Spisal: EDUARDO DE FILIPPO - Prevedla:
 SONJA MOHORČIČ - Režiser: ANTON MAR-
 TI, kot gost - Scenograf: JOŽE CESAR

V NEDELJO, 29. JANUARJA 1956 OB 16. URI
 V DVORANI NA STADIONU »PRVI MAJ«

GLASOVI VESTI

V SREDO, 1. FEBRUARJA 1956, OB 20.30
 V KINODVORANI V SKEDNJU

GLASOVI VESTI**T O V A R N A***Princič***KRMIN - CORMONS
TELEFON ŠT. 32**

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje i t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

in ne bi rad, da bi v zimi, ki je pri nas precej ostra, moral daleč v vas v šolo. Z učiteljem sem se že sporazumel. Učili ga boste, dokler ne odraste in se okrepi. Ali ste po svojih spričevalih tega zmožni?»

»Seveda — v veliko veselje mi bo,« je odgovorila.

»Me veseli, sicer ste pa že skoraj učiteljica.« Pri teh besedah mu je prvič zaigral smehlaj na ustnicah. Brž je Marlena pomislila, koliko mlajši se zdi zdaj kot spočetka. Smehlaj mu je kmalu zginil in zatem je nadajeval: »Zdaj si boste ogledali svojo sobo in izložili svoje stvari. Ruprecht Vas bo spremil. Čez kako uro pridite zopet sem, da vas bom seznanil s sinom in s svojo materjo.« Stopil je k vratom in zaklical: »Ruprecht!« Stari je moral biti kje v bližini, ker se je takoj pojavil.

Sluga ji je pokazal pot in se s priklonom odstranil. Marlena je stopila v sobo in si ogledala novo bivališče. Prostor je bil manjši kot baronov, a tudi obložen z lesom. Toda — mrzlo je bilo in je dišalo po plesni. Gotovo so peč pravkar zakurili in ni že dolgo nihče stanoval v sobi. Ob steni je stala široka postelja s štirimi stebri, ki so držali nebo. Tudi tu so bili v kotu klop, miza in dva stola. Ugladala je še dvoje vrat: ena pri stenski omari, druga so se pa odpirala v umivalnico. Stopila je k oknu; morala se je daleč stegniti, če je sploh hotela kaj videti, ker je bilo zidovje debelo.

Globoko pod sabo je ugledala temne borovce, pred sabo pa le sive oblake. Urno se je obrnila in začela zlagati obleko iz kovčkov, ki so stali sredi sobe. Odbilo je že štiri, ko se je po eni uri odpravila proti baronovi sobi. Težko jo je našla, kljub Ruprechtovemu natančnemu navodilu. Ko je potrkala, ji je odgovoril že znani glas. Vstopila je.

Poleg barona je stal mlad deček, ki jo je pogledoval s strahom polnimi očmi sredi bledega obrazka.

»To je Mihael,« je rekel baron in pogladil fantka po gostih, rjavih laseh. »To je tvoja učiteljica, gospodična Kepler. Daj ji roko, Mihec.«

Toda otrok se ni ganil. Skril je roke za hrbet in brez besede strmel v gospodično, ki je pokleknila k njemu in se mu nasmejala. Zbodlo jo je v srcu in v njej se je vzbudilo sočutje do otroka. Ali more biti otrok srečen in zadovoljen v tej mrki, mrzli hiši? In še brez matere? Njen glas je donel mehko in ljubeznivo, ko je rekla: »Prijetelja bova, kaj ne, Mihec?«

»Te ne poznam — ne vem,« je odgovoril fantek s tenkim glasom.

»Jaz pa vem, Mihec, kar hitro se bova spoznala in spoprijateljila. Skupaj bova hodila na sprehode, se igrala, pa tudi malo učila, da boš lahko sam bral lepe povesti.«

»Prav — zares?« se je neverno oglašil. Potem je previdno stegnul roko, ki jo je ona hožajoče sprejela.

»Skoči zdaj doli k Pepiju, Mihec,« je rekel oče. »Z gospodično Kepler stopiva k babici.«

»Tu bi rad ostal,« je zaprosil Mihec.

»No, pa ostani —« je prikimal baron otroku, ki je stopil k oknu in se zazrl ven. »Pojdiva,« se je obrnil oče k Marleni.

Zopet sta stopala po stopnicah sem in tja ter po mrzlih hodnikih do nekih vrat. Na trkanje se je hripavo oglašilo: »Noter!«

Soba, kjer je stara baronica sedela v globokem naslanjaču, se je gotovo nahajala v enem izmed stolpov, ker je bila popolnoma okrogla. Stene so bile iz surovih kamnov, obložene ponekod s preprogami. Tudi tu je bilo mrzlo. Nogé si je starka grela ob žerjavniku. Najbolj čudna od vsega je v sobi bila baronica sama.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)